

Könyvek árnyékában

Mostanában sok szó esik az ifjúsági klubokról. A felnőttek többsége nem egészen jól tájékozott klubügyben. Némely elrettentő híresztelések hatására szívesen veszi egy kalap alá a nemrég divatba jött lemezklubokat (persze ezeket sem egészen divatból, hanem jószándékkal, a fiatalok szórakoztatására hozták létre, csak némelyik „elfajult”), meg a régóta jól működő irodalmi klubokat. Igaz, az utóbbiakról vajmi keveset hall. Egyrészt mert nem sok van belőlük, másrészt, mert „nem divatosak”, és nem is olyan hangosok. Pedig egy-egy klubnak különös jelentősége lehet olyan városrészekben, ahol a fiatalok művelődési ház, sőt kulturált szórakozóhely hiányában kocsmába „szorulnának”. Egy működő klub ugyan még nem garancia a csapások kerülesére, de választási lehetőséget már biztosít.

Körülbelül így van ez Mór városban, ahol nyolc éve ad otthont a könyvtár helyisége a kluboknak is. Háromnak egyszerre, pedig olyan kicsi, hogy a könyvek is alig férnek. A nők irodalmi klubja az idősebbek, a gyermekklub az általános iskolás kortiak, a „Váci Mihály” Ifjúsági Klub pedig a fiatalok fóruma. Névadójukat vendégül is látták négy évvel ezelőtt, máig büszkén, áhitattal emlegetik a nagy találkozást. Fényképét a könyvek fölött, a falon őrzik. Neves írók-költők azelőtt is, azóta is többször megfordultak náluk. Váci Mihály mellett a szegediek szeretik-tiszteik legjobban. Most meg Fehér Klárát várják.

— Jó lenne, ha eljönne, két könyvét is olvastam. Emlékeztek arra az útleírásra? — mondja az egyik klubtag, és indulna a beszélgetés, ha jelenlétem nem zavarna őket. Mert ma ugyan nincsen klubnap, de 4-5-en kora délutántól itt vannak a könyvtárban. Az idő előrehaladásával számuk szaporodik. És így van ez naponta. Iskola után, munka után benéznek, ittragadnak.

Karszt Sándorné könyvtáros a vezetőjük, „a Klárka néni”. Hat tagú vezetőség segít neki, akiket demokratikusan választanak. Tetszik az önállóság, lelkiismeretesek, felelősségtudatosak saját ötleteik-terveik megvalósításában.

— A programot is magunk állítjuk össze. Csoportokra oszlunk, mindenki leírja mit szeretne, mi érdekli. Aztán együtt megvitátjuk, mit lehet, mit nem. Nem nagyon hallottam, hogy máshol

is így csinálják, pedig ez a legjobb módszer, nyugodtan megírhatja — biztat lelkesülten egy fekete hajú fiú. Előkerül a gépelt papír az ideai tervekkel, meg a hét hatalmas album, klubnaplók. Mutatják a négy oklevelet. Háromszor Kiváló Ifjúsági Klub címet nyertek, egyszer megyei első lettek. Kérnek, ne kelljen elsorolni miért, annyi minden volt. Az „inkább beszéljünk” hangulat nekem is kapóra jön, talán megtudom, mi vonzza ide ezt a harminc fiatal, tanulókat, dolgozókat egyaránt.

— Jókat vitatkozunk. Beatról, fociról, de például az ifjúsági törvényt is „kibeleztük”. Legutóbb a Radnóti-ból volt itt a KISZ-titkár, kongresszusi élményeiről beszélt.

— Itt jól együtt van minden. Bejövök, azt csinálom, amihez éppen kedvem van. Olvasok, leckét írok, vagy rádiót hallgatok, persze halkan, hogy ne zavarjam a könyvtár látogatóit. Kialakult már az illemtudás. Cigaretta is lehet, teát meg kávét is tudunk főzni, vannak edényeink.

— És a magnó? A csendes, meg a hangos beszélgetések? Teadélután, keksz-fogyasztással és verhallgatással. És egyáltalán: együtt lenni jó, nem?

Rége a szemet, most az olajat hordják, segítenek a

könyvtári munkában. Mesét olvasnak a gyerekeknek, irodalmi összeállításról szórakoztatják az asszonyok klubjának tagjait. Megdolgozzák, innen mennek moziba. Kirándulnak. És mindez klubfoglalkozáson kívül. Csak úgy, hétköznapi betevések esetén.

— Azt miért nem mesélték el, hogy unokánk is van — szól közbe Orosz Istvánné könyvtáros, ő „a Rózsika néni”. Mint egy nagy családnál — gondoltam már korábban is, és tessenek, most unokákról beszélnek. A három asztal körül már valamennyi szék foglalt, vége a munkaidőnek, a tanulást is befejezték mára, jönnek a könyvtárklubba a fiatalok. Jókévd harsan, éppen a „nemzetközi” unokáról van szó. Némét az anyukája, és magyar klubtag az apukája. Néhányan belemerülnek a napló böngészésébe, jólesik a régi dolgokat feleleveníteni. Sakkozni készül két fiú. Önfeléd otthonossággal ülnek a zsúfolt kis teremben. Megnéztem, tartalmas, értelmes programjuk van a gépelt papíron. De, úgy hiszem, a foglalkozások kívüli, hétköznapi együttléte legvalószínűbb anyira vonzzák és gazdagítják őket, mint a köztöltött programok. És talán ez a legnagyobb eredmény.

Sulyok Erzsébet

A „New York-i lány” és társai

A mai közvélemény nemigen ismeri a cenzúrát, s ha hallott is róla, nem tartja lényegesnek, vagy egyszerűen zárt jogi fogalomnak tekinteli. A magyar történelemben azonban hosszú ideig a szellemi életet megbénító hatása közismert. Kevésbé ismert azonban néhány történet, amely a korábbi cenzúrátörvények és -rendeletek kijátszásával kapcsolatosak.

1934-ben Pozsonyban jelent meg a „Barna Könyv Hitler Németországról és a lipcei perről” Fábry Zoltán előszavával és Balogh Edgár szerkesztésében — a Baselben 1933 júliusában kiadott német nyelvű kiadvány alapján. A könyv Károlyi Mihályné segítségével került be az országba. Ő így emlékezik vissza: „Ama nevezetes Barna Könyv nagy részét, mely Hitler szörnysüségait adatokkal bizonyította be, én hoztam ki Németországból nagy viszontagságok között. Összekötésben voltam egy földalatti dolgozó elvtársnővel, aki szállított az anyagot. Windisch-Graetz Lajos herceg, aki a Gestapo szolgálatában állt, tudomást szerezve ottlétemről, jelentette gazdájának, de szerencsém volt, sikerült idejében eltűnnöm Berlinből...”

„Természetesen” tilos volt Magyarországon a marxista-leninista szellemű, kommunista eszméiségű könyvek terjesztése is. Így láttak napvilágot az úgynevezett álcázott kiadványok — a kommunista könyvek klasszikus írók nevét (Goethe, Dickens, Mikszáth) vagy kitalált neveket viselő (Thompson-Madzsar József: Spanyolország múltja és jelene) kötetekben. A szovjet alkotmányt például 1937-ben, Csehszlovákián át a „New York-i lány” címmel csempészték be az országba. Jellemző erre a korra, hogy Radnóti Miklós „Lábadózó szél” című kötetét ügyvéddel nézette át nyomdába adás előtt.

— Meg is érkeztek, kérem. Igaz, hogy elkésve, mert a helyi autóbúsjárat, amellyel jöttem, defektet kapott. Ez volt a szerencsém, ezért maradtak életben. Különben...

— Kik lettek volna? Mármint a vendégek...

— Harminc diáklány, csupa tizenöt éves kislány. Gimnazisták, a tanárnőjük már jó előre lefoglalta a hálótermet. Úgy volt, hogy nyolc óra után érkeznek, s mindjárt lepakolnak, elfoglalják a termet, aztán meguzonnáznak, és túrara indulnak. Az apáca szerint, aki velük jött, mindent percre kiszámítottak...

— Apáca?

— No, persze, ne tessék igazán apácára gondolni, az illető már a rend felosztása óta tanít. Azt mondta: lám, a jó Isten megoltalmazott bennünket! Kérdem: nem a defekt inkább? Ő, azt mondja, a defekt a jó Istennek köszönhető. Bevallotta, hogy valaha apáca volt és ma is hívó. Ehhez, ugyebár, joga van, kérem?

— Természetesen — mondta Beke.

— Tessék csak elképzelni, milyen szörnyű szerencsétlenség lett volna! Talán valamennyien meghalnak! Harminc ártatlan gyerek. Egy egész osztály. Az ember már a katasztrófa gondolatától is rosszul lesz. Pedig mindez kis híján megtörtént. És nyomában a szülők kétségbeesése, országos felzúdulás...

— Mikor érkeztek ide?

— Félórával a szerencsétlenség után. S persze, rögtön visszafordultak. Most már biztosan otthon vannak, épen, egészségesen. Egyedül ön sérült meg. No, meg a ház. Nagy szó, ennyivel megúsztuk...

— Nagy! — mondta meggyőződéssel az őrnagy. Kezet fogott a gondokkal, jobbulást kívánt a feleségének, aztán a főhadnagytól is elbúcsú-

Kapa nélkül

Sikeres növényvédőszer-program a Chinoinnál

A növényvédőszeresek, a gyomirtó szerek alkalmazása világszerte hatalmas mértékben terjed. Hazánkban a mezőgazdasági kártevők és gyomok mintegy 8 milliárd forint veszteséget okoznak minden évben. Ma — a jelenleg használt több mint 250 vegyszer alkalmazásával — a 8 milliárdnyi veszteségből 5 milliárd forint értékét lehet megmenteni. A cél: a veszteség teljes elkerülése.

Szelektív hatás

A népgazdaság negyedik öt éves terve — az MSZMP X. kongresszusának határozatát kifejezve — előírja a mezőgazdasági termelékenység növelését, ennek egyik eszközeként pedig a mezőgazdaság kemizálását.

A kemizálás programja minden eddiginél jobb együttműködést kíván az iparvállalatoktól és a mezőgazdasági üzemektől. A hazánkban használt növényvédőszeresek közül a Chinoin gyomirtó szerek válsztereké aránylag kicsi. A világszerte ismert, felhasznált hatóanyagoknak mintegy a felét alkalmazzuk csupán.

A Chinoin gyógyszergyárként lett világhírű és az iparágban elsőként jutott arra a következtetésre a fejlődés során szerzett kémiai és gyártástechnológiai tapasztalatokat kötele a népgazdaság számára döntő növényvédőszer-ipar megerősítésében is kamatoztatni.

A gyár negyedik öt éves tervével egyidőben készítették el tehát a növényvédőszer-gyártási programot. Ez a program a peszticidek (védőszeresek) széles választékát tartalmazza, az inszekticid (rovarirtó), a herbicid (gyomirtó) és fungicid (gombaölő) szerek területén. A több évről szóló kutatási és műszaki fejlesztési terv végrehajtásának első eredményeit már a program első esztendőjének befejezése előtt hasznosíthatja a mezőgazdaság.

A Pyramin sikere

A Pyramin néven forgalomba hozott szelektív gyomirtó szer nagyüzemi felhasználása például igazolta a kísérleti eredményeket: kapálás nélkül is lehet répat termeszteni! A cukor- és tágyorsítsa a teljes növényvédkarmányrépa természetét e dőszer-programot. Huszon-szer gazdaságossá teheti a mezőgazdasági üzemek számára.

A Pyraminnal végzett kísérletek, majd a szélesebb körű alkalmazása során tavaly nyert tapasztalatok legalábbis ezt ígértek. A répatermesztő gazdaságokat bizonyára meggyőzően igazolja a szononyal Rákóczi Tsz példája: náluk 57,5 hektár vegyszeres gyomirtása összesen 485 ezer forinttal javította az üzemi eredményt. A Pyraminnal végzett gyomirtás hektáronként 891 forinttal kerül kevesebbe, mint a hagyományos kézi munka. A Pyraminnal és a gépesített szedéssel a szövetkezet hektáronként 27 nap elő munkát tudott meg takarítani. Összehasonlítoták a hagyományos és a Pyraminnal végzett gyomirtás költségeit is. A Pyraminnal 1 hektár gyomirtása 900 forintba kerül. 816 forint a szer költsége, 84 a helyszíntre juttatásé. Kézi erővel végzett gyomirtásnál — a sarabolást, a kétszeri kapálást és kétszeri kultivátorozást figyelembe véve — ez az összeg 1791 forint. A Pyramin felhasználása és a komplex gépesítés eredményeként így lényegében megszűnik a természetes élőmunka igénye, a termelés gazdaságosabbá válik.

A kísérletek során NSZ-02 néven megismert, majd Fundazol-néven forgalomba került gombaölő szer alkalmazási területein a Pyraminhoz hasonló jelentőségűnek bizonyult.

A gyomirtó szerek válsztereké aránylag kicsi. A világszerte ismert, felhasznált hatóanyagoknak mintegy a felét alkalmazzuk csupán.

Versenyképes

A parazita gombák különösen a gyümölcsösökben okoznak hatalmas károkat. A Fundazzalal végzett kísérletek után a Növényvédelmi Kutató Intézet és a MEM növényvédelmi főosztálya egyetelműen úgy nyilatkozott, hogy nemcsak a gyümölcsösökben előnyös a használata: a répatermesztéskor is jelentősen nőttek a Fundazzalal kezelt területeken, a szemes takarmányok kétszeri repülőgépes kezelése pedig átlagosan 15-20 százalékkal nagyobb terméshozamokat eredményezett az eredetnél.

A mezőgazdaság érdekei — a felhasználók tapasztalatai alapján — kívánatosak teszik, hogy a Chinoin meggyorsítsa a teljes növényvédkarmányrépa természetét e dőszer-programot. Huszon-szer gazdaságossá teheti a mezőgazdasági üzemek számára.

most elkészített II-es számú növénybiológiai program meg ennél is több új, biológiailag aktív vegyület előállítását tartalmazza. A gyár gondjai ellenére sem akar lazítani a tempón. A tavalyi eredmények erőt adnak — a második félévben gyártott 230 tonna Fundazolból idén például már 1000 tonna készült — a merésznek tűnő vállalkozásokhoz. A növényvédőszer-program végrehajtásának megkezdését, az első eredmények anyagi feltételeit a gyár teljes egészében saját erejéből fedezte.

Viczián Erzsébet

NAPI KISLEXIKON

a vesztettségéről

Mióta a harmincas években elrendelték hazánkban, hogy a kutyákat be kell oltani vesztettség ellen, ennek a kórnak a terjesztésében csak a vadon élő állatoktól kell félni. Különösen a rókától, melynek betegsége terjesztő hatása ellen idén télen is többféle védekezésnek.

Honnan?

Magyarországra 1966-ban érkezett meg a rókák által terjesztett kór, mely egyébként a második világháború idején ütötte fel a fejét lengyel és német földelken. 1967-ben hazánkban már 206 vesztett állatot találtak, s csak E-aranyát és Zalát kímélte meg az elterjedt betegség. A köztettség évtől volt a csúc: ekkor 804 állatot derült ki, hogy vesztett. S közülük 701 — róka volt. Később csökkent a veszély, de csak azért, hogy 1971-ben újra növekedjen a fertőzött állatok száma.

Védekezés?

A vesztett rókát nagyszabású vadászatokkal nem célszerű hajszolni, kutyákkal főleg azért nem, mert járványos időben ezek is megfertőződhetnek a róka szőrtetében rejtőző vírustól. Ezért rendkívül veszélyesek az elhullott állatok, még az emberre is. Az utóbbi időben különböző vegyi eszközökkel irtják a rókákat. Már kevésbé használatos a ciánkáli, amelyet üvegkapszulába zárva a családokba rejtettek, sokkal inkább az úgynevezett ködgyertyákkal való rókairtas.

Bejáratokba?

A széndioxid gázt fejlesztő ködgyertyákat — ezekből sokat gyárt a szegedi Univerzál ktsz is — a rókabarlang bejáratába dugják, s meggyújtják, majd földdel gondosan betakarják. Ezt a módszert négy év óta alkalmazzák hazánkban sikerrel. Amihez azonban arra is szükség van, hogy valódi szűk haditervezés szerint, előzőleg feltérképezzék a rókák búvóhelyeit, az úgynevezett kotortékeket, hiszen előfordulhat, hogy azoknak több bejárata is van, amelyeket szintén el kell torlaszolni. A kidolgozott védekezési módszereknek köszönhető, hogy bár évente több száz embert kell védőtásban részesíteni, emberhalált csak három éve, s egyetlenegyszer okozott a vigyázatlanság.

(Folytatjuk.)

Vöröskőy János:

A FEKETE MACSKA visszatér

3.

A teraszra kanyarodó kocsi reflektora bevilágította a szétépett falú hálóterembe, fénye a fekete macska temérére hullott. A Vadgalamb gyászos és elátkozott hely benyomását kellette; az egyetlen derűs színt a kék Wartburg volt, amely szemlátomást sértetlenül várakozott az őrnagyra.

A kivezényelt rendőrök parancsnoka jelentette, hogy a délután folyamán semmi gyanúsat nem észleltek: a ház körül idegen személy nem tűnt fel.

Beke bement a kámba: mindenekeelőtt az idős házaspárral akart beszélni. Csak a férfit meg a fiát találta ott.

— A feleségem még mindig rosszul van, a kislányom ápolja, de azért idehívhatom őket... Tetszik tudni, a borzasztó ijedség! Micsoda szörnyű eset! Hogy is fordulhat elő ilyesmi, kérem, amikor béke van?

Az őrnagy felelhetett volna, de ő nem felvilágosító előadást akart tartani, hanem információt szerezni.

— Reggel úgy láttam, hogy sok vendéget vár-